

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 20.

Lýsingarprísir fyrri pøttreglu: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við størri lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Leygardagin 15. maí 1937.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið í Føroyum. Blaðið
verður hilið á posthúsinum, brævasvarstøðum
og skrifstovuni. Telf. 113.

11. ár.

Vitnisburðurin,

íð ein katólskur prestur gevur Francos uppreisnar-
mannsins hervilligu bødagerðum móti tí spanska
fólkinum. Hann var sjálvur til steðis, tá hin heilagi
býurin Guernica varð oyddur og slættaður við
jörðina av uppreisnarmonnum.

Maurarnir hertaka tær spansku kvinnurnar.

Hövuðspresturin við dómkirkjuna í Valladolid, Alberto Onaíndia er komin beinleiðis frá Guernica yvir Bilbao til París. Hann var í Guernica, tá ið hesin søguligi og fyrri Baskarum heilagi býur varð slættaður til jarðar av brandbumbum, maskingeverum og sterkastu sprengibumbum uppreisnarmanna.

Katolíkkarnir hava higartil borið í hølufloka fyrri Franco og málað regeringsmenninar sum verstu bødalar.

A. Onaíndia sigur: Eg kom til Guernica mánaðagin 26. apríl á ferð til Marpnia. Eg ætlaði at vitja nokur skyldfólk hjá mær. Veðrið var klárt. Eg var valla komin úr automobili mínum, tá ið bombugrytingin byrjaði. Hin fyrsta bumban javnaði eitt 3-etagu hús, og vindeyguni í øllum býnum fóru í skeljar av lufttrykkinum. Marknaðardagur var í býnum, og var tí býurin yvir-

fylltur av bóndum frá granna-bygdunum. Bóndurnir flýggjaðu ræðsluslignir út á markirnar kring býin og góvu sær ikki stundir at taka krýatúrini við sær, og vóru tær tí eftir á torgunum. Fyrst kom ein jagari fram, aftaná hann 3 aðrir og 13 bumbukastaramaskinur. Aftaná at hava gjørt teirra oyðileggingarverk, flugu tær avstað aftur. Men tær vóru ikki meir enn hornar, fyrr enn soust aðrar flúgvumaskinur komandi yvir býin fyrri at halda fram herverkið. Soleiðis varð hildið á við hesum djevulsku álopi, ið vardi frá kl. 16.30 til 19.45, og tað helmaði valla 5 minuttir í við ongari flúgvumaskinu á himlinum. Álopshátturin var alltið tann sami: fyrst varð skotið við maskinbyrsur, síðani varð kastað við vanligum sprengiknøttum og varð grýtt við brandbumbum.

Ein sinnissjúk myrðing.

Iðugvararnir flýggjaðu særliga til lystskógirnar, ið liggja um 1 kilometur frá býnum. Men flúgvumaskinurnar flugu so lægt, at teirra maskinbyrsur gneittu sinnissjúkt yvir hövðunum á teim flýggjaðu. Avskotnar greinir og træstubbir vóru yvir vegnum, har veiturnar vóru yvirfylltar av oldingum og børnum, sum royndu at trýsta seg niður at jörðini fyrri ikki at vera sæð av uppreisnarmanna flúgvum. Á kvöldi kundi Guernica ikki siggjast fyrri royki frá bumbuyvirgrytingini og teim ræðuliga brandum. — Ein hoyrdi onga eymkan, tí fólkið var blivið málleyst av ræðslu: Nakrir bóðu bonir, aðrir stóðu við krossløgðum ørmum, sum um teir vildu

niðurbíða himmalsins verju. Kl. 19 stóð allur býurin í ljósum loga. Brunaglamen kundi siggjast yvir 22 km. langt.

Frásøgn er eingin um, annaðhvørt tað er eydnast at bjarga teim, ið hövdu leitað sær skjól í teim bumbudyggu rúmunum undir jörðini, ella um eisini hesi eru lýnd av foldum. Helder er einki frætt, hvussu tað er vorðið við teim sjáku og særdu, sum lógu á sjúkrahúsunum.

Í teim fyrstu tímunum av náttini var eg eygavítni til eina syrgiliga mynd: menn og kvinnur fóru til tann næsta lystskógir fyrri at leita eftir teirra næstingum. Tey flestu líkinu vóru gatað av maskinbyrsukúlum.

stórt. Sum katólskur prestur má eg siga, at tað vildi verið hin størsti »skensile«, sum kundi farið yvir eina religiún, um menn ein dagin í Guernicas Sankta Mariu kirkju, sum enn stendur

óskað, takkað verið at Bilbao brandmenn bóru seg at sum hetjur, fóru at halda »te deum« til æru fyrri Francis og Molas militær, sum er hæddin av øllum »barbarii«. Inntil nú hava nationalistarnir oyðilagt í tí baskiska landslutinum Marqunia, Ellorio, Durango, Ceauria, Dima, Turre, Ceberio, Ochandiano, Villareal, Guernica, Munivar, Bolivar og Eibar. Í teim seinastu døgnum hava Maur-

arnir valdtikið 24 kvinnur, hvarav 3 vóru í einari familju.

Hetta er skoðsmálið, ið ein rættvístlugsandi katólskur prestur gevur Franco, Mola og fascisminum í Spania. Men kortini siggja vit ikki so sjáldan katólsk blóð — eisini í norðanlondum — hevja Franco og Mola og allar uppreisnarmenninar saman við teim heidnu Maurarum til skýggja.

Stórreiðari vil bróta kontraktina.

Hann krevur 5000 kr. av óbýttari veiðu
fyri at gera skip út til línufiskiskap við
bátum við innsettum motori.

Vit frættu í gjár, at J. F. Kjølbro vildi hava manningina á »Polo« at mynstra eftir eini eitt sindur ódrvísi kontrakt enn henni, ið galdandi er millum Føroya Fiskimannafelag og reiðarafelagið. Hann vil hava teir at lata 5000 kr. av óbýttum, ímóti at reiðaríð útger skipið til línufiskiskap og heldur bátar við innsettum motori til Grønlandsfiskaríð.

Hetta er brot uppá hin galdandi sáttmálan — kontraktina.

Á einum av skipum Kjølbro — minnst vit rætt, var tað júst hetta sama skipið — hevði manningin í fjor latið sett motor í 2 bátar, og tað vísti seg, at hesir bátar veiddu munliga betur enn hinir.

Vit hava vent okkum til formann Fiskimannafelagsins og spurt um hetta fyriliggjandi málið men hann sigur seg ikki at kunna úttala seg enn.

Kontraktin, sum er galdandi millum felagini, er fyrri oll fiskiskip, sum limir av reiðarafelagnum hava, og mannsparturin, sum hon ásetur, er ikki treyttaður av nokrum undantaki, hvat línufiskiskapi við vikur. Okkum kunnugt, var harra Kjølbro sjálvur til reiðaranna vegna at tingast um kontraktina — og man navn hansara í eiisini finnst undir henni — so hann skuldi vítað, hvørjar treytnar eru: Reiðarin rindar útreiðsluna! Og sjálvandi kann ein limur av reiðarafelagnum ikki fáa loyvi til at lata fólk mynstra eftir aðrari kontrakt enn henni, ið

galdandi er millum reiðarafelagið og fiskimannafelagið.

Vónandi standa fiskimenn allir sum ein saman um rætt teirra. — Teir hava sanniliga heldur einki at geva burtur av tí, teir kunna tjena.

Føroyskt jarðarbrúk má inn í eina fastari skipan.

(Framhald.)

2) Smærri brúk.

Her verður lættari at ráma ta rættu stöðina, her eru royndir fyrri og so er tað, at stöðin má vera ymis, líka frá tí stóra brúkinum og heilt niður til eina grund við urtagarðsøki ulla um.

Men tað eru viss hövuðskrov, sum eru at varnast fyrri hesi smærri brúkinu. a) Tey megu liggja soleiðis fyrri, at maðurin sum lættligast kann koma til aðra vinnu, fyrst og fremst sjógv. — Væl er tað so, at í okkara døgum er útróður fyrri lítið at rokna, men ikki einki kortini, og kanska — tað fara vit at venta, at einuferð verður tað betur. Tey heilt smáu stykkini megu liggja um bygdir, har handaverkarfólk og daglonað fólk kann liva. b) hesi brúkinu megu helst oll liggja í einum, í arbeiðið á teimum verður mest lotuverk, tað skal vera lættvint, so tað kann siggjast nakað eftir hesar lotur, og tað

KØDCENTRALEN

Tlf. 173. KONGEBROEN Tlf. 173.

Allið í Kl. ungt Oksekød,
Pønsæg og Kønssvovs.
En Gros & En Detail.
Bygdeordrer ekspederes omg.

skal vera skjótt at fáa flutt groði og tað frá og til. c) Tað má kunna búgvast á teim. Hetta, sum nú er, at ein trøð liggur ein fjórðingsveg ella tveir fjórðingsvegir frá húsunum, fer ikki at bera til. Tað gongur so leingi, tað er tulan um veltung, og maðurin er fíðin. Men tá tann ídni maðurin fer t. d. út at fiska, og trøðin skal rokjust av einari barnabundnari konu, so fer ikki at bera til. Stendur ein kúgv á tronni á tjóðri, skal hon flytast fleiri ferðir og mjólkast tveir ferðir. Konan fær ikki gjørt tað. Nei, húsin á stykkið, tí sleppa vit ikki undan. d) Tað mesta av traðarjörðini má kunna dyrkast. Tað er skeivt at lata stórar berar skiftast út til træðir. Berarnir kunnu heldur fáast til einahvørja nyttu, tá ið teir hanga saman við einum brúki, har maðurin einans arbeiðir við jorð.

III. Føst brúksstødd.

Afturat at brúksstøddin verður ásett, má hon fastleggjast, tryggast við lóg, soleiðis at alt verður ikki avlagað aftur. Og eru vit fyrst komin so vítt, at vit hava fingið eina fasta brúksstødd, so kunnu vit siga, at grundarlagið fyrri búnaðarskapi í Føroyum er lagt, so eru ið hvussu er steinarnir, sum bygningurin skal byggjast av, evnaðir til.

Ein føst stödd á brúkunum

er neyðig á so mangan hátt: a) Fyri bygningarnar. Nú hevur føroyskur búnaður ongar bygningar, neytni verða stungin inn undir grundirnar, hoyggid spert inn í fleiri úthús ella upp í endan á sethúsunum, landið rennur burt, tóðini liggja í eini runukulla og flóta oman yvir eitt hvørt tún. Hví man tað vera so? Ja, ein stórir orsaki er tann, at garðsstöddin skiftir so ofta, ið hvussu er, er hetta so fyrri ognarjorð. Hvussu skal ein ognarmaður byggja eitt úthús, sum rámaði garðsins krlatúrur, garðsins tóðum og garðsins fíðri? Hann veit, at tað er so skjótt, alt fer sundur; hann eigur børn, sum skulu býta alt ímillum sín. Hvát skal so úthúsið standa eftir og glana til. Nei tað er at spilla pening burtur at byggja, maðurin trívur heldur til at balast sum hann kann við gróthúsum, hjøllum, smádesum og so frameftir. (Framhald.)